

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
АБАЙ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

ПӘН СИЛЛАБУСЫ

1. Пән туралы ақпарат

Пәннің атауы **«Мәдениеттану ғылымының тарихы»**

Кредит саны **2**

Курс, семестр **1 2021-2022 ж.**

Институт **Тарих және құқық институты**

Кафедра **Саясаттану және әлеуметтік-философиялық пәндер кафедрасы**

Оқытушының аты-жөні, дәрежесі, ғылыми атағы, қызметі **Манапбаев Нұрболат Бекболатұлы гуманитарлық ғылымдар магистрі**

Контакттік ақпарат (телефон, e-mail) **nur.ak.80@mail.ru, +77071331980**

2. Бақылау түрі (ауызша, жазбаша және тест түріндегі емтихан)*

Жиынтық бағалау:

Сіздің қорытынды баға мына формула бойынша есептеледі: $(АБ1+АБ2) \cdot 0,6 + емт \cdot 0,4$

3. Пәннің қысқаша мазмұны

Пәннің мақсаты: Мәдениеттану ғылымының пайда болуы, басқа ғылымдармен байланысы, студенттердің мәдениет феномені, әлемдік және отандық мәдениеттің жетістіктері, қазіргі Қазақстандағы мәдениеттану ғылымы жағдайы туралы жалпы түсінік алуы болып табылады.

Пәннің негізгі міндеттері: білім алушыларда пәндер бойынша оқыту нәтижелерін (РО) ББ(ОП) бойынша пәндік құзыреттіліктермен қатар қалыптастыру болып табылады.

Студенттерді философиялық, социологиялық, психологиялық және этнологиялық көзқарастарды қамтитын гуманитарлық дәстүрге жататын мәдениеттанудағы ғылыми көзқараспен таныстыру.

Әр түрлі мәдени дәстүрлердің ерекшеліктері туралы нақты түсінік қалыптастыру.

Мәдениеттану білімінің негіздерімен, оның ғылым жүйесіндегі орнымен, мәдениеттанудың әртүрлі академиялық интерпретацияларымен таныстыру; негізгі мәдениеттанулық ұғымдар мен терминдерді анықтау; негізгі ұғымдық-категориялық аппаратты меңгеру.

4. Курстың академиялық саясаты

Академиялық тәртіп ережелері:

• Әрбір аудиториялық сабаққа төменде келтірілген кестеге сәйкес алдын ала дайындалуыңыз керек. Тапсырманы дайындау тақырыбы талқыланатын аудиториялық сабаққа дейін аяқталуы тиіс.

• Үй тапсырмалары пән кестесінде көрсетілгендей семестр бойы үлестіріледі.

• Үй тапсырмаларының көпшілігі деректер қорының мысалында сұрау арқылы жауап беруге болатын бірнеше сұрақтардан тұрады; сізге сұрауларды орындау қажет болады және сіз алған жауаптар үй жұмысының келесі бөлігі үшін пайдалануға болады.

Академиялық құндылықтар: пән бағдарламасы тақырыптық принцип бойынша құрылған. Әр тақырып оның мазмұнын ашатын негізгі мәселелер тізімін қамтиды, дәрістік курста жүйелі түрде баяндалады және студенттерге практикалық сабақтарда, сондай-ақ өзіндік жұмыс барысында оқытылады. Осы мәселелерді білу студентке оқу процесінде, ал оқытушыға бақылау іс-шаралары кезінде пәннің жекелеген тақырыптарын меңгеру дәрежесін анықтауға мүмкіндік береді.

5. Ақпараттық ресурстар: (Интернет-ресурстарды қоса алғанда)*

Оқу әдебиеттері: (әлеуметтік-гуманитарлық бейіндегі пәндер бойынша соңғы 5 жылда, жаратылыстану пәндері бойынша - соңғы 10 жылда жарық көрген)*

2. Ғабитов Т.Х. «Қазақ мәдениетінің тарихы: оқу құралы». – Алматы: Қазақ университеті, 2016
3. Жолдубаева А.К. «Культурология: практикум». - Алматы: Казну им.аль-Фараби, 2014.
4. Төкенов Ө.С. «Мәдениеттану».-А,2017
5. Молтобарова К.И. «Мәдениеттану». - А, 2018.
6. Барнард Алан. «Антропология тарихы мен теориясы»/пер. на каз.яз. Под руков. Кульсариева А.Т., Масалимова А.Р. – А., 2017.
7. Бейсенова Г.А. «Проблемы глобализации и идентичности» – А., Print, 2009.
8. Ғабитов Т.Х. «Казахи: Опыт культурологического анализа». – Saarbrücken: Germany Academic Publishing GmbH & Co. Kg lap lambert. - Heinrich-Böcking-Str. 6-8, 66121. - KG LAP LAMBERT, ГЕРМАНИЯ, 2012.
9. Ғабитов Т.Х., Затов Қ. «Қазақ мәдениетінің рухани кеңістігі». - Алматы: Раритет, 2013.
10. Курманғалиева Г.К., Нысанбаев А.Н., Соловьева Г.Г., Сейтахметова Л.Н. «Наследие аль-Фараби и современная философия взаимопонимания». – Алматы. 2011.
11. Молдабеков Ж.Ж. «Қазақтану». - Алматы, 2015.
12. Тер-Минасова С. «Тіл және мәдениетаралық коммуникация»./ пер на каз.яз. – А, 2018.
13. Нуржанов Б.Г. «Модерн. Постмодерн. Культура». – Алматы, 2012.
14. «Мир ценностей аль-Фараби и аксиология XXI века». Книга.2. – Алматы, 2009.
15. Клаус Швааб. «Төртінші индустриялық революция». – Алматы, Ұлттық аударма бюросы, 2018
16. С. Хантингтон «Столкновение цивилизации». Перевод. Т. Велимеев, 2006. Издание на русском языке AST Publishers, 2014.

6. Күнтізбелік-тақырыптық жоспар:*(кестеде ұсынылған баллдар көрсетілген, кафедра шешімі бойынша олар өзгертуге болады; аудиториялық сабақтар мен СӨЖ (СРО) көлемі апта бойынша пән бағдарламасына байланысты өзгертуге болады)**

Апта /күні	Тақырып атауы (дәріс, практикалық сабақ, СӨЖ)	Сағат саны	Ең жоғары балл
1	2	3	5
1	Дәріс 1. Мәдениеттану ғылым ретінде: зерттеу пәні, әдістемесі, мақсаттары. Мәдениет морфологиясы. Мәдениет ұғымының қалыптасу тарихы: мәдениеттің мәні мен функцияларын анықтау тәсілдерінің алуан түрлілігі. Мәдениет, оның адам өмірі мен қызметіндегі орны мен рөлі мәдениеттің мәні туралы білімнің мәнін ашу. Мәдениет объектілерінің алуан түрлілігі.	1	1
	Практикалық сабақ 1. Мәдениет ұғымының қалыптасу тарихы: мәдениеттің мәні мен функцияларын анықтау Мәдениет ұғымының этимологиялық аспектісі, мәдениет теориясы, мәдениеттің ғылыми мәні, адам мәдениетті тану	2	5
2	Дәріс 2. Қазіргі заманғы ғылымдар жүйесіндегі мәдениеттанудың алатын орны және басқа ғылым салаларымен байланысы Мәдени антропология. Мәдени философия. Адамның үш мәдени-рухани қалпы. Адамды мәдени-рухани реформалау жолдары.	1	1
	Практикалық сабақ 2.Мәдениеттанудың басқа ғылым салаларымен байланысын анықтау Мәдениет және өркениет, мәдениеттің қоғамда атқаратын қызметі. Мәдени антропология. Мәдени философия. Мәдениет динамикасы	2	5

3-4*	Дәріс 3.Архаикалық мәдениет. Архаикалық мәдениет түрлері. Ежелгі Рим мәдениеті. Ежелгі Грекия(Ф. Ницше көзқарасы. Генрих Шлиман еңбегі). Ежелгі Мысыр. Қос өзен (Шумер-Аккад) мәдениеті. Ежелгі Үнді мәдениеті. Ежелгі Қытай мәдениеті. Дәріс4.Мәдениет семиотикасы. Мәдениет белгілер әлемі ретінде. Ақпараттық-семиотикалық түсінік мәдениеті. Мәдениет артефактілер әлемі ретінде. Мәдениет символдар әлемі ретінде. Мәдениеттің таңбалы жүйелерінің типологиясы. Табиғи белгілері. Функционалдық белгілері. Діни символдар.	2	2
	Практикалық сабақ 3-4. Мифтің символдары. Антикалық мифтердің символдары. Шығыс мифтерінің символдары. Сақ мәдениеті мен мифтерінің символикасы. Түркі мифтерінің символдары. Қазақ мифтерінің рәміздері. Дін рәміздері. Зороастризм символдары. Тенгриандық рәміздер. Буддизм рәміздері. Индуизм символикасы. Иудаизм символдары. Христиандық символдары. Ислам символдары. Алғашқы жазулардың пайда болуы	4	10
	СООЖ1.СӨЖ кеңес беру және қабылдау.Миф, дін және заманауи семиотика. СӨЖ. (тақырып)Архаикалық мәдениет символдарына салыстырмалы талдау жасау. Мифтерге заманауи көзқарас.		18
5	Дәріс 5.Еуропалық орта ғасыр мәдениеті Орта ғасыр мәдениетінің негізгі кезеңдері. Ортағасыр мәдениетінің ерекшелігі және көркем өнер мәдениеті. Ортағасырлық кезеңдегі университеттер	1	1
	Практикалық сабақ 5 Орта ғасырлық Батыс еуропалық мәдениет Ортағасырлық адам: ойлау, білім, өмір сүру үлгісі, дін және шіркеу. Ортағасырлық мәдениет үлгілері.Еуропада ашыла бастаған алғашқы университеттер	2	5
	СООЖ2.СӨЖ кеңес беру және қабылдау.Ежелгі заман және ортағасырлық мәдениет. Артықшылықтары мен құндылықтар. Пікірталас. СӨЖ.Ежелгі заман мәдениетіндегі дәстүрлер мен салттар.		20
6	Дәріс 6.Орта Азияның ортағасырлық мәдениеті. Жібек жолы: Қазақстан Шығыс пен Батыс арасындағы байланыстырушы буын ретінде. Орталық Азия өңіріндегі мәдениеттердің өзара іс-қимылы. Түркі және қазақ мәдениетінің архетипіндегі ирандық компоненттер. Үнді және Орталық Азия мәдениеттерінің диалогы. Үнді мәдениеті мен түркі өркениетінің өзара байланысы. Түркі және ислам мәдениетінің өзара байланысы.	1	1
	Практикалық сабақ 6. Философия және ортағасырлық ғылымның дамуы. Әл-Фараби: философиялық, әлеуметтік-этикалық және эстетикалық көзқарастар. Әл-Фарабидің орта ғасырлық мәдениет пен ғылымның қалыптасуына қосқан үлесі. Математиканың дамуы. Өнер, әдебиет, сәулет, техниканы дамыту. Орта ғасырдағы	2	5

	Қазақстан мен Орталық Азиядағы білім.Суфистік Ренессанс. Ахмет Яссауи.		
7	Дәріс 7. Ренессанс және Реформациядәуірінің мәдениеті. Ренессанс дәуірі-бұл ең алдымен гуманизм дәуірі. Қайта өрлеу дәуірінің феномені.Антропоцентризм, гуманизм, ортағасырлық христиан дәстүрінің модификациясы, антикалық өнер ескерткіштері мен антикалық философияның қайта жаңғыруы және әлемге жаңа көзқарас. Дін және таным.	1	1
	Практикалық сабақ 7. Қайта өрлеу мәдениетінің алғышарттары және ерекшелігі. Гуманизм – қайта өрлеу дәуірінің көзқарас негіздері. Қайта өрлеу дәуірінің ғылыми көзқарастары. Мәдениеттердің еуроцентризмі және типологиясы: артықшылықтары мен кемшіліктері. Батыс және Шығыс. Реформацияның Еуропа және әлемдік мәдениетке әсері.	2	5
	СООЖЗ.СӨЖ кеңес беру және қабылдау. Ортағасырлық араб-мұсылман мәдениеті және қайта өрлеу кезеңінде мәдениеттану ғылымының даму ерекшеліктері СӨЖ. Әлемдік мәдениет пен өркениеттің дамуына түріктердің қосқан үлесін және оның ортағасырлық ренессансты қалыптастырудағы рөлін объективті бағалау. Ислам мәдениетін қалыптастырудағы Орта Азия, Иран, Орталық Азия және Қазақстанның әр түрлі халықтарының үлесін объективті бағалау. Қайта жаңғыру мәдениетінің гуманизмі. Данте, Петрарка, Боккачо қайта жаңғыру мәдениетінің алып тұлғалары		20
	1 аралық бақылау,барлығы		100
	Дәріс 8. Жаңа замандағы мәдениеттану ғылымының даму ерекшелігі. Рационализм ғасыры мәдениеті. Ағартушылық кезең. Классика ғасыры	1	1
	Практикалық сабақ 8. Әлемнің ғылыми бейнесі және рационализм. Ағартушылық ғасыр және тұлғаның жаңа үлгісі. Классицизм, сентиментализм, романтизм	2	5
	Дәріс 9. Қазіргі заманғы мәдениетті тану теориялары О.Шпенглердің тарихи морфологиялық концепсиясы. А.Тойнбидің өркениеттер концепсиясы. П.Сорокиннің мәдениет дамуының циклдік концепсиясы.	1	1
	Практикалық сабақ 9. О.Шпенглер, П.Сорокин, А.Тойнбидің негізгі еңбектеріне талдау жасау	2	5
	Дәріс 10. Қазіргі заманғы мәдениетті тану теориялары К.Юнгтің снасыздық концепциясы, Б.Малиновскийдің функциональдық мәдениет теориясы. Л. Гумиловтың пассионарлық мәдениет теориясы	1	1
	Практикалық сабақ 10. Қазіргі заманғы мәдениеттану ғылымының дамуындағы ғалымдардың үлесі.	2	5
	СООЖ 4. Қазіргі кезең ғалымдарының еңбектеріне талдау жасау		13

	СӨЖ кеңес беру және қабылдау. «Еуропаның құлдырауы», «Әлеуметтік және мәдениет динамикасы», «Архетип және символ» т.б ғылыми еңбектермен танысып, талдау		
11-12	Дәріс 11.Қазақ мәдениетінің қалыптасуы. Қазақ мәдениетінде бала тәрбиесі. Қазақтардың эпикалық мәдениеті. Қазақ халқының аңыздары мен аңыздары. Дәстүрлі қазақ мәдениетін қалыптастыру. Халық поэзиясының түрлері, ақындар мен жыраулардың музыкалық шығармашылығы. Шешендік өнер. Қазақ тіліндегі сөйлеу этикеті. Мәдени құндылықтар және этика батырлар. Қару шеберлігі. Дәріс 12.XVIII – XIX ғғ шебіндегі Қазақ мәдениеті. Қазақ ағарту феномені. Ш. Уәлиханов және оның шығармашылығы. Абай ұлы қазақ ақыны және ойшыл ретінде. Шәкәрім Шығармашылығы. Ы. Алтынсарин көрнекті ағартушы және педагог. Құрманғазы, Тәттімбет, Жаяу Мұса музыкалық шығармашылығы.	2	2
	Практикалық сабақ11-12.XVIII-XIX ғ.қазақ халқының этникалық ұқсастығы мен бірлігін қалыптастырудағы қазақ мәдениетінің рөлі. Қазақ тілі және оның ұлттың мәдени кодын сақтаудағы рөлі. Қазақ мәдениетіндегі «Зар Заман» феномені. Қазақ зиялыларының ірі өкілдерінің негізгі идеялары: А. Бөкейханов, А. Байтұрсынов, М. Дулатов, Т. Рысқұлов.	4	10
	СООЖ 5.СӨЖ кеңес беру және қабылдау.Қазақ халқының салт-дәстүрлері және заманауи көзқарас. Пікірталас. СӨЖ. Спорттық ойындар. Өмір циклінің әдет-ғұрыптары: туу, жетілу, өлім. Үйлену рәсімі. Халықтық мерекелер. Наурыз. Халық әндері. Дәстүрлі билер. Халық ойындары.		13
13	Дәріс 13.Көркем мәдениет. Көркем мәдениет феномені. Көркем мәдениет анатомиясы.Көркем мәдениеттегі семиотика. Кино, мәдениет және идеология. Көркем мәдениеттің адам санасына әсері. Ұлттық бірегейлікті қалыптастырудағы көркем мәдениеттің рөлі.	1	1
	Практикалық сабақ13.Кино, интернет және мәдениет. Кино әлемінің рухани құндылықтарға әсері. Көркем мәдениеттегі мәдени-рухани аспектілер.	2	5
	СООЖ 6 СӨЖ кеңес беру және қабылдау.Көркем мәдениетті зерттеудегі заманауи әдістер. СӨЖ. Адам санасына рухани әсері бар кинотуындыларды талдау.		13
14	Дәріс 14. Жаһандану контекстіндегі әлемдік және қазақ мәдениеті. Жаһандану жағдайында қазақ халқының мәдени мұрасын сақтау мәселелері. Жастар субкультурасы және рухани моральдық, эстетикалық және діни құндылықтардың мәселелері. Қазіргі қазақстандық жастар арасында білімге, прагматизм мен бәсекеге қабілеттілікке, мәдени бірегейлік пен ынтымақтастық, Отанға деген отансүйгіштіктің қалыптастыру мен тәрбиелеудегі мәдени институттардың рөлі.	1	1

	Практикалық сабақ14. Жаһандану контекстіндегі білім беру мәселесі. Зияткерлік ұлттың жаңа моделін қалыптастыру мәселесі. Қазіргі Қазақстандағы ғылым және техника. Компьютерлік сауаттылық және мәдениет. «Цифрлық Қазақстан» моделі. Толеранттылық, білімнің ашықтығы мәдениеті. Мәдениетаралық және этносаралық коммуникацияның жаңа құндылықтары. Мәдениеттің ассимиляциясы, консолидациясы, интеграциясы.	2	5
15	Дәріс 15. «Мәдени мұра», «Мәңгілік ел», «Рухани жаңғыру», мемлекеттік бағдарламалары. Мәдени саясаттың қазақстандық моделі. «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясы. Қазақстан халқы Ассамблеясы және оның қазақстандық қоғамның мәдени шығармашылығындағы рөлі. Ұлттық кодты сақтаудағы «Мәдени мұра» бағдарламасының рөлі. Болашаққа бағдар:«Рухани жаңғыру»	1	1
	Практикалық сабақ15. Қазіргі қазақстандық қоғамға отандастардың мәдени бейімделуі мен кірігуі мәселесі. Жаңғыртудың екінші және үшінші толқынының жаңа сын-қатерлері форматындағы жас ұрпақтың инкультурация мәселесі. Жаңа құндылықты бағдарларды қалыптастыру, халықтың қоғамдық санасын жаңғырту, ұтымды өркениеттік дүниетанымның жаңа жүйесіне шығу.	2	5
	СӨЖ 7.СӨЖ кеңес беру және қабылдау.XIX ғасыр мәдениеті. СӨЖ. Медиа-мәдениет және постмодернизм мәдениеті және олардың жаңа құндылықтар жүйесі мен адамның мінез-құлық үлгілерін қалыптастырудағы рөлі.		13
	2 аралық бақылау,барлығы		100

Оқытушы _____ қолы

Кафедра меңгерушісі _____ қолы

Институт оқу-әдістемелік бірлестігінің төрағасы _____ қолы